Vihannesviljelijöiden valmiudet tehdä luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia avomaan puutarhatiloilla

Sofia Pyhälä / Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK)

Anne Nissinen, Matti Salo and Terhi Suojala-Ahlfors / Luonnonvarakeskus

Tausta ja tavoitteet

Luonnon monimuotoisuus maatalousympäristöissä heikkenee jatkuvasti, mikä johtuu muun muassa viljeltävien kasvilajien yksipuolistumisesta, kemiallisten kasvinsuojelu-aineiden käytöstä ja karjan laidunnuksen vähenemisestä. Suomalainen tutkimus maatalousympäristöjen luonnontilasta ja LUMO-toimien vaikutuksesta on keskittynyt peltokasviviljelyyn, ja puutarha-tiloilta tarvitaan lisää tietoa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää

1. avomaan vihannesviljelijöiden valmiuksia ja tahtotilaa tehdä luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia viljely-ympäristöissä
2. millainen päätöksenteko-prosessi toimien käyttöönoton taustalla vaikuttaa.

Tutkimuksessa haastateltiin luomuviljelijöitä ja tavanomaisia viljelykäytäntöjä noudattavia viljelijöitä (n=11), jotka olivat jo tehneet joitain monimuotoisuus-toimia.

Aineisto kerättiin puolistrukturoiduissa haastatteluissa ja käsiteltiin kvalitatiivisella menetelmällä.

Kuva 1. Öljyretikkaa käytetään yleisesti saneerauskasvina vihannestiloilla.

Kuva 2. Kukkakaista luomukaalipellolla.

Tulokset

Haastatellut viljelijät olivat käyttäneet useita monimuotoisuutta edistäviä toimia. **Luomuviljelijät käsittivät luonnon monimuotoisuuden yleensä laajempana kokonaisuutena kuin tavanomaiset viljelijät**. Luomuviljelylle ominainen systeeminen ja ennakoiva ajattelutapa kannustaa tekemään LUMO-toimia muun muassa kasvinterveyden ylläpitämiseksi.

Monimuotoisuustoimien käyttöä tukivat erityisesti **taloudelliset kannustimet, viljelijöiden ja neuvojien koulutus ja osaaminen sekä tutkimustulokset toimien hyödyistä.** Luomuviljelijöitä kannustivat myös **luomun ideologia ja positiiviset vaikutukset luonnon tilaan.**

Tärkein rajoite oli ajan puute. Luomuviljelijät mainitsivat myös kustannusten, byrokratian ja muutosvastarinnan rajoittavan toimien käyttöönottoa.

Johtopäätökset

Tulosten mukaan tärkeimmät tekijät viljelijöiden kannustamisessa LUMO-toimien käyttöön ovat:

1. riittävä taloudellinen tuki

2. tilakohtainen, käytännöllinen tuki toimien suunnitteluun ja toteutukseen

3. ostajien kannustus tai vaatimus toimien tekemiselle

4. viljelijöiden tiedon ja osaamisen lisääminen.

Viljelijöiden mukaan monimuotoisuustoimien tekeminen tulisi huomioida aiempaa johdonmukaisemmin tukiehdoissa ja muissa viljelysäädöksissä.

“Luomuviljelijät kuvailivat visuaalisesti miellyttävän viljely-ympäristön olevan pienipiirteinen, mosaiikkimainen, monimuotoinen ja monipuolinen. Tavanomaiset viljelijät korostivat kasvustojen ja pientareiden siisteyttä, onnistunutta kylvöä ja rikkakasvien vähäistä määrää.

Euroopan unionin osarahoittama

Pyhälä, S. 2026. Selvitys vihannesviljelijöiden valmiuksista tehdä luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia avomaan puutarhatiloilla Suomessa. AMK-opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202603174449